

El tercer copríncep

Yvan LARA i SÀNCHEZ

Quan discutim interessos i impactes a l'hora d'analitzar l'acostament del nostre país a la Unió Europea (UE), acostumem a parlar, exclusivament, d'economia. Tabac, fiscalitat, sector financer... La paraula clau –fa dècades que l'és– és *especificitats* –una clara herència dels privilegis medievals. Especificitats enteses com a especificitats que volem mantenir. O millor encara, com a especificitats de tipus econòmic que volem mantenir.

Parlem poc d'aspectes socials o polítics. Perquè les negociacions no van d'això, se'ns argumentarà, però que negociem exclusivament aspectes econòmics no treu que hi hagi impactes en altres esferes. Parlem poc de sobirania, per exemple, i parlem poc d'aspectes més socials, de la Carta social europea. Perquè potser abans d'acostar-nos més a Europa (UE) estaria bé complir amb alguns dels mínims de l'Europa on ja som (Consell d'Europa).

Entenc que els dos temes clau són els que he recollit als dos primers paràgrafs. Avui, però, vull posar el focus una mica més enllà, em vull fixar en un aspecte molt més indirecte. Ni economia ni política entesa com a resultats (allò que en anglès diuen *polícies*), em sembla interessant fixar-me en un detall de la *polity*, en els impactes que pot tenir en el nostre sistema polític l'associació amb l'UE. Vull enfocar aquest nou acostament a Europa com a una passa prou fonamental per permetre'ns pensar diferent el nostre sistema polític.

Seré breu perquè avui no m'interessa l'anàlisi sinó obrir un debat. I l'únic punt que vull destacar és com l'acostament a Europa canvia les condicions de possibilitat d'aquest debat. Parlo, no ho dilatem més, de la nostra forma d'Estat i hi entro, en concret, per les funcions esperades dels coprínceps. No les seves funcions constitucionals sinó les seves funcions esperades. Miro d'explicar-me. No conec ningú encara que defensi el copríncipat per les funcions estrictes que assigna al cap d'Estat el tercer títol de la Carta Magna. Tot al contrari, els defensors del copríncipat el defensen amb motius extraconstitucionals (sí, deixem-ho en un extra) que podem recollir en dues grans famílies: motius històrics –els coprínceps sempre hi han estat, ens permeten ser coherents amb la nostra història, ens fan més reconeixibles

davant del món, etc.– i motius de caràcter utilitarista –els coprínceps ens resulten útils, ens ajuden a evitar temptacions annexionistes als països veïns, ens serveixen d'ambaixadors per aconseguir rèdits positius fora i ens serveixen d'escut davant situacions externes adverses i voluntats externes perverses–.

El meu punt és que com més ens acostem a Europa, més podem relativitzar el segon tipus de motius i més podem descartar del tot els primers.

Els primers, de fet, es qüestionen sols. Andorra neix d'un copríncipat, és cert, un copríncipat clau al llarg de la nostra història, també és cert, un copríncipat, finalment, que hem de reivindicar –com a mínim a mi m'agrada fer-ho– com una solució creativa i original a un conflicte primigeni i a la gestió d'un projecte conjunt. El problema és que ja no som a l'edat mitjana i ja no parlem de gestió conjunta i encara menys de copropietat i, per tant, el copríncipat ja no s'ajusta als temps i a les funcions originals. Renunciar-hi no vol dir deixar de reivindicar-lo. Ni molt menys. Vol dir situar-lo històricament allà on li pertoca: a la nostra història, no al nostre sistema polític. I, tot plegat, sense perdre el més mínim de la nostra història o de la nostra tradició política: algú qüestiona que França hagi deixat de ser França per haver anat mutant de regne en república unes quantes vegades i per haver anat fent avançar l'ordinal que acompanya la seva república cada pocs anys? No és un cas equiparable, se'ns dirà. Ai, l'autoestima... Hi estic d'acord. Però com més anys vagi complint la nostra primera separació dels coprínceps (la Constitució del 1993) i com més ens anem integrant al nostre entorn (Consell d'Europa i Unió Europea), més indiscutible serà la nostra existència autònoma. Pura teoria de la confiança de les relacions internacionals.

Amb l'acostament a Europa, però, el terrabastall és encara més important per a la segona de les funcions esperades dels coprínceps: la seva utilitat, especialment en l'àmbit internacional. Fins ara, aquest és l'argument diferencial, el de consens, no comparable amb els altres: tenir coprínceps, en l'esfera internacional, ens serveix d'alguna cosa. De molt (de tot) segons alguns. D'alguna cosa, segons la resta. I en un país tan pragmàtic, si ens serveix d'alguna cosa i, a més, és gratis, no hi ha motiu per renunciar-hi.

Els opositors al sistema –pocs– també s'hi oposen en termes utilitaristes. Potser sí que els coprínceps ens aporten alguna cosa però també –ja sigui en forma d'amenaça, de llegenda urbana o d'utilització partidista de l'amenaça per part de tercers– ens en treuen d'altres: avortament, especificitats financeres, etc.

Com més s'intensifiqui l'acostament a Europa, però, més trontollarà la possibilitat de defensar el copríncipat en termes utilitaristes. Per dos motius principals que no deixen de ser les dues cares d'una mateixa moneda: perquè els coprínceps no podran aconseguir res que quedi fora del marc de la UE (i que, per tant, ja ens aconsegueix el fet d'estar associats a la UE) i perquè davant efectes perversos que quedin dins del marc de la UE no hi podran fer res.

En el marc d'una associació amb la UE i en els termes de funcions esperades que comentàvem abans, doncs, la Unió Europea passa a esdevenir, *de facto*, el nostre tercer copríncep i, de fet, el més fort i el més determinant dels tres.

Tant és així, tan desdibuixades queden aquestes aportacions potencials i justificatòries dels coprínceps, que en el nou marc el debat s'autoconvida ell sol: un cop tenim tres coprínceps, té sentit conservar els altres dos?

Personalment, trobo que el rol de copríncep que pot jugar la UE en un microestat és un rol que, a banda d'establir-se de manera força natural, s'escau especialment bé. Principalment, pel tipus de matèria de què està constituïda la UE, una massa informe i viscosa, que no acaba de decidir si és un sòlid o un líquid. I això ens va especialment bé. Acostumem a amagar-ho, però el sistema de coprincipat actual també té els seus riscos. El principal és que Andorra pot ser utilitzada pel copríncep de torn per al seu benefici personal i en clau interna (interna seva, no ho oblidem, que sempre som un segon plat): per esgarrapar quatre vots demostrant mà dura, per exemple, contra els paradisos fiscals (ja ho va fer Sarkozy i no em sorprendria, en aquests temps de populisme, que la cosa anés a més en un futur), per guanyar prestigi i punts davant Roma demostrant resistència i fortalesa en un món en plena crisi de valors, etc. Evidentment, la UE també podria jugar aquest rol. Però, en primer lloc, la seva viscositat fa que sigui més improbable que això passi; i, en segon lloc, si això passés, comptaria amb la col·laboració necessària de França i amb la irrellevància del bisbat d'Urgell per evitar-ho. O algú s'imagina, per exemple, un president francès defensant Andorra contra Europa i contra França? Per aclarir aquest punt, trobo menys perillós (més inoperant) dependre dels interessos d'una massa informe i viscosa que de dues persones concretes amb interessos particulars de les quals res no ens garanteix que tinguin sentit d'estat de cara al seu segon estat.

Dèiem, més amunt, que els motius principals per defensar els coprínceps a l'Andorra actual acostumen a ser el de la coherència històrica i el de la utilitat social. Superats en bona part els dos arguments i amb una Unió Europea fent-los clarament la competència, és un bon moment per tornar a plantejar-se el debat. Un debat que ja no pot ser plantejat en termes ni romàntics ni utilitaristes, que només pot ser plantejat en termes democràtics.

Un debat, finalment, que és important plantejar-se. Perquè el pitjor debat és aquell que no es manté, i el del coprincipat és un debat pendent, que no hem mantingut mai seriosament i que, un cop confirmem que ens acostem més a Europa, podem mantenir en termes diferents i estrictament democràtics. Un marc ideal per debatre i per confirmar les nostres tries. Un debat obert que ens beneficia a tots. Perquè si es decidís renunciar al coprincipat, seria una decisió democràtica sense pèrdues –com hem vist– ni per la part identitària ni per la pragmàtica. Perquè si es mantingués el coprincipat després de ser discutit, això no faria sinó enfortir-lo, perquè els partidaris de mantenir-lo pel seu simbolisme històric, per exemple, sumarien arguments de pes a la seva posició ja que ara ja el podrien mantenir per motius històrics, simbòlics i també, i sobretot, democràtics. Res a perdre-hi, doncs; molt a guanyar-hi, com sempre que la democràcia es vesteix de deliberativa.

Yvan Lara i Sánchez,
polítòleg i professor al liceu Comte de Foix